

ЙМОВІРНИЙ ВПЛИВ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ТА ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМ НА РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОЇ МЕДИЦИНИ

Старусєва В.В., к.мед.н., доцент кафедри гігієни та екології № 1,

Макарова В.І., асистент кафедри епідеміології,

Харківський національний медичний університет України

Науковий керівник

Мельниченко О.А., д.держ.упр., професор

Згідно Конституції України «кожен має право на охорону здоров'я; держава створює умови для ефективного й доступного для всіх громадян медичного обслуговування» [1]. Проте ці конституційні гарантії та вітчизняні реалії (особливо в сільській місцевості), попри усі намагання урядів України, не є тотожними. Передусім слід згадати про Указ Президента України [2], яким реформованим сільськогосподарським підприємствам було дозволено передати заклади соціальної сфери (зокрема, ФАПи) на баланс сільських і селищних рад. Оскільки такі органи місцевого самоврядування й без того були дотаційними, то більшість закладів сільської медицини стали фінансуватися за залишковим принципом, унаслідок чого загалом помітно погіршилась якість медичного забезпечення селян; ба більше, чимало амбулаторій і ФАПів було ліквідовано. За таких умов близько 12,8 млн наших співвітчизників (30,5 % населення України) втрачають доступ до якісної медичної допомоги. виправити загалом невтішну ситуацію мала «Програма «Сільська медицина», яка впроваджується за особистої участі Президента України, є важливою складовою медичної реформи. Проте замість планованих € 14 млрд., держава може виділити лише € 4 млрд. (на 2018 р.)» [3], тим самим фактично унеможливаючи істотне покращення ситуації у цій царині. І хоча передбачається, що «громади мають спланувати черговість будівництва чи реконструкції цієї мережі сільських амбулаторій на період 5–7 років» [3], проте за відсутності достатнього фінансування, здебільшого все зводиться до «косметичного ремонту». І це при тому, що «наявні 4,0 тис. амбулаторій та 12,7 тис. ФАПів перебувають у вкрай жахливому стані» [4]. Подібна ситуація, з одного боку, є відображенням браку ресурсів, а з іншого, радше за все, невизначеності впливу адміністративно-територіальної та земельної реформ на розвиток сільської медицини. Означене, зрештою, й обумовлює актуальність даного дослідження.

Передусім, зазначимо, що Верховна рада України затвердила порядок реформування адміністративно-територіального устрою субрегіонального рівня (районів), що передбачає «ліквідування 490 існуючих і створення на їх території 136 нових районів» [5]. І хоча передбачається зробити усе можливе, щоб наслідки цієї реформи були максимально непомітним для населення, проте ймовірні її наслідки все ж викликають занепокоєння. Так, зокрема, цілком реалістичною виглядає ситуація, коли населені пункти, яких буде позбавлено статусу «районного центру», втратять частину фінансових потоків, а тому стануть менш привабливими для життя, тим самим спонукаючи найбільш активну частину населення «шукати кращої долі» в інших містах, а відтак – пришвидшуючи стагнацію даної території (ба більше, згодом, з високою

ймовірністю, ці території набудуть статусу «депресивних», з усіма похідними звідси наслідками). До того ж, у межах чинної медичної реформи, усю територію країни було розподілено на госпітальні округи й виділено опорні заклади охорони здоров'я, до переліку яких, природно, не потрапили ті, що знаходяться в населених пунктах, що втрачають статус «районного центру». Тому такі заклади охорони здоров'я спочатку втратять статус «районні», що, радше за все, негативно позначиться на їхньому фінансуванні, а поготів (через скорочення чисельності населення) – матимуть проблеми з отриманням доходів від надання платних і супутніх послуг. Відтак, адміністративно-територіальна реформа може обумовити деградацію сільської медицини районного рівня.

Земельна ж реформа, радше за все, призведе до істотного укрупнення сільгоспідприємств, які вже нині активно використовують найману працю осіб з інших населених пунктів, оскільки їхнім вимогам не відповідають професійні та особисті характеристики «місцевих». Відтак, власники сільгоспідприємств остаточно втрачають інтерес до вирішення соціальних проблем територіальної громади, а органи місцевого самоврядування (через подальше скорочення доходів місцевих бюджетів) будуть неспроможні надалі утримувати ФАПи та амбулаторії. Як наслідок, земельна реформа може завдати нищівного удару сільській медицині на рівні невеликих населених пунктів, які згодом можуть зникнути взагалі.

Отож, реалізація наявного сценарію проведення адміністративно-територіальної та земельної реформ, з високою ймовірністю, призведе до прискорення не лише урбанізації, а й зникнення (особливо на периферії області) значного числа сіл і подальшого занепаду сільської медицини. Радше за все, Україну очікує «нова реальність», і щоб уникнути істотних економічних і соціальних втрат, держава має здійснити комплекс компенсаторних заходів. Подальші наукові розвідки мають бути присвячені розробці теоретичних положень і практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення публічного управління у цій царині.

Література:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. Київ: Преса України, 1997. 80 с.
2. Пальчук В. Пріоритет 2018 року – реформування сільської медицини. *Україна: події, факти, коментарі*. 2018. № 3. С. 43–55.
3. Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки. Указ Президента України від 03 грудня 1999 р. № 1529/99. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show>. (дата звернення: 01.11.2020)
4. Про утворення та ліквідацію районів. Постанова Верховної Ради України від 17 липня 2020 р. № 3650. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show>. (дата звернення: 01.11.2020)
5. Програма «Сільська медицина»: що отримають лікарі в першу чергу. *Український медичний часопис*. 2018. URL: www.umj.com.ua. (дата звернення: 13.02.2018)